

รายงานการวิจัย

เรื่อง

ผลของโปรแกรมการอบรมต่อการรับรู้สมรรถนะแห่งตนและ
พฤติกรรมการดูแลเท้าในผู้สูงอายุโรคเบาหวาน

Effects of Training Program on Self- efficacy and Foot Care Behavior
among the Elderly with Diabetes Mellitus

โดย

รุ่งศักดิ์	ศิรินิยมชัย
พิมผกา	ปัญญาใหญ่
กัญญาวีร์	ศิริโรจนามณี

บทคัดย่อ

ชื่อรายงานการวิจัย ผลของ โปรแกรมการอบรมต่อการรับรู้สมรรถนะแห่งตน และพฤติกรรมการดูแลเท้าในผู้สูงอายุโรคเบาหวาน

ชื่อผู้วิจัย รุ่งศักดิ์ สิรินิยมชัย, พิมศกา ปัญญาใหญ่, และ กัญญาวีร์ สิริโรจนามณี

ปีที่ทำการวิจัยเสร็จ พ.ศ. 2555

การเกิดแผลที่เท้าในผู้สูงอายุโรคเบาหวานเป็นปัญหาที่สำคัญที่นำไปสู่การติดเชื้อที่แผล จึงเป็นสาเหตุสำคัญในการถูกตัดเท้าตามมา การส่งเสริมให้ผู้สูงอายุโรคเบาหวานมีการความมั่นใจในการดูแลเท้าและมีพฤติกรรมการดูแลเท้าที่ถูกต้องจะช่วยลดโอกาสเสี่ยงของการเกิดแผลที่เท้า การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง เพื่อศึกษาผลของ โปรแกรมการอบรมต่อการรับรู้สมรรถนะแห่งตนและพฤติกรรมการดูแลเท้าในผู้สูงอายุโรคเบาหวาน ตำบลสันปูเลย จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 30 ราย ที่มารับบริการที่คลินิกเบาหวาน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลสันปูเลย อำเภอคอกยสะเกิด จังหวัดเชียงใหม่ โดยการสุ่มกลุ่มตัวอย่างเข้ากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 15 ราย กลุ่มทดลองได้รับ โปรแกรมการอบรมเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมการดูแลเท้าที่ประยุกต์จากแนวคิด ทฤษฎีการรับรู้สมรรถนะแห่งตน ประกอบด้วยการให้ความรู้เป็นกลุ่ม การส่งเสริมสมรรถนะแห่งตนในการดูแลเท้าเป็นรายกลุ่ม และการติดตามเยี่ยมบ้าน กลุ่มควบคุมได้รับการสอนจากพยาบาลประจำคลินิก เก็บข้อมูลก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรม 16 สัปดาห์ โดยใช้แบบสัมภาษณ์ข้อมูลเกี่ยวกับสุขภาพของผู้สูงอายุโรคเบาหวาน แบบประเมินการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการดูแลเท้า จากการทบทวนวรรณกรรม ได้ค่าดัชนีความตรงเชิงเนื้อหาเท่ากับ 0.86 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.88 และแบบประเมินพฤติกรรมการดูแลเท้า จากการทบทวนวรรณกรรม ได้ค่าดัชนีความตรงเชิงเนื้อหาเท่ากับ 0.88 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.71 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปด้วยการแจกแจงค่าความถี่ ร้อยละ และค่าเฉลี่ย ทดสอบความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยการรับรู้สมรรถนะแห่งตนและพฤติกรรมการดูแลเท้าของผู้สูงอายุโรคเบาหวานภายในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ด้วยสถิติ Paired t-test และทดสอบความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยการรับรู้สมรรถนะแห่งตน

และพฤติกรรมการดูแลเท้าของผู้สูงอายุโรคเบาหวานระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมด้วยสถิติ Independent t-test ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนมิถุนายน 2554

ผลการวิจัยพบว่า

1. คะแนนเฉลี่ยการรับรู้สมรรถนะแห่งตนและพฤติกรรมการดูแลเท้าของผู้สูงอายุโรคเบาหวานของกลุ่มทดลองหลังได้รับโปรแกรมการอบรมสูงกว่าก่อนได้รับโปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$)

2. คะแนนเฉลี่ยการรับรู้สมรรถนะแห่งตนและพฤติกรรมการดูแลเท้าของผู้สูงอายุโรคเบาหวานของกลุ่มที่ได้รับ โปรแกรมการอบรมสูงกว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับ โปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$)

การวิจัยแสดงให้เห็นว่าโปรแกรมการอบรมที่มีแผนกิจกรรมการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุโรคเบาหวานมีความเชื่อมั่นในความสามารถของตนที่จะปฏิบัติกรดูแลเท้าอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องจะส่งผลในการลดความเสี่ยงต่อการเกิดแผลที่เท้าได้

ABSTRACT

Research Title Effect of training program on self efficacy and foot care behavior among the elderly with diabetes mellitus

Researcher Rungsak Siriniyomchai, Pimpaka Panyoyai, & Kanyavee Siriloadjanamane

Year 2012

The incidence of diabetic foot ulcers in the elderly is a serious problem leading to an infection which is an important cause for amputation of foot later. Encouraging the elderly with diabetes mellitus to have the confidence in taking care of foot and to have a good foot care behavior will help reduce the risk of diabetic foot ulcers. This quasi-experimental research aimed to examine the effect of Training Program on self-efficacy and foot care behavior among the elderly with diabetes mellitus at Tambon Sanpuloei Chiang Mai. The sample consisted of 30 the elderly with diabetes mellitus who attended at a diabetic clinic of Sanpuloei District Health Promotion hospital Chiang Mai. The subjects were randomly and equally divided assigned into two groups: the experimental and control groups. The experimental group received a foot care training program that was developed based on self-efficacy theory. The program consisted of encouraging knowledge of diabetic foot care in small group by using self-efficacy promotion for foot care and home visiting. The control group received routine hospital foot care. Data were collected at baseline and 16 weeks by an interview form of health status of elderly with diabetes mellitus, and a questionnaire of perceived self-efficacy for foot care was developed from literatures, and tested for its 'content validity equal to 0.86 and its reliability equal to 0.88. and foot care behaviors questionnaires was developed from literatures, and tested for its 'content validity equal to 0.88 and its reliability equal to 0.71. The demographic data were analyzed through frequency, percentage, and mean distributions. Differences of mean scores on perceived self-efficacy for foot care and foot care behaviors within groups were analyzed through paired

t-test while those between groups were analyzed through independent t-test. Data were collected between February and June 2011.

The results revealed that: at 16 week after enrollment the experimental group showed a significant increased in perceived self-efficacy for foot care and foot care behaviors higher than before entering the program ($p < .05$) and than those in the control group ($p < .05$)

Results from this study show that the Training Program is effective to promote perceived self-efficacy for foot care and foot care behavior among the elderly with diabetes mellitus that would helps decrease risk of diabetic foot ulcer and should be used in diabetic clinics at community hospitals.

PAYAP UNIVERSITY

กิตติกรรมประกาศ

รายงานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจากท่านผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน ที่กรุณาตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ให้ข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการปรับปรุง ให้ข้อเสนอแนะในการจัดทำรายงาน ข้าพเจ้ารู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่ง ขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณมหาวิทยาลัยพายัพที่สนับสนุนทุนในการทำวิจัยครั้งนี้ ขอขอบคุณโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลสันป่าเลา ที่ให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ขอขอบคุณผู้สูงอายุโรคเบาหวานที่ให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมการวิจัย

ท้ายสุดนี้ขอกราบขอบพระคุณครอบครัวอันเป็นที่รักยิ่งที่เป็นกำลังใจให้สามารถดำเนินการวิจัยได้สำเร็จ ขอขอบคุณสำหรับมิตรภาพ กำลังใจ และการช่วยเหลือที่ได้รับจากผู้ร่วมวิจัย ทั้ง 2 ท่าน รวมทั้งคณาจารย์ในกลุ่มวิชาการพยาบาลผู้สูงอายุ คณะพยาบาลศาสตร์แมคคอร์มิค คุณงามความดีและสิ่งที่เป็นประโยชน์อันเกิดจากรายงานวิจัยฉบับนี้ ขอมอบให้แก่บุพการี คณาจารย์ ผู้สูงอายุโรคเบาหวาน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่าน ที่ทำให้การวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

รุ่งศักดิ์ ศิรินิมขัย
หัวหน้าโครงการวิจัย
3 กันยายน 2555

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญแผนภูมิ	ฅ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของการวิจัย	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	3
สมมติฐาน	4
ขอบเขตการวิจัย	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	4
บทที่ 2 แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
โรคเบาหวานในผู้สูงอายุ	6
ภาวะแทรกซ้อนที่เท้าในผู้สูงอายุโรคเบาหวาน	13
พฤติกรรมการดูแลเท้าในผู้สูงอายุโรคเบาหวาน	16
การส่งเสริมสมรรถนะเท้าในผู้สูงอายุโรคเบาหวาน	22
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	26
โปรแกรมการอบรมต่อการรับรู้สมรรถนะเท้าและพฤติกรรมการดูแลเท้า ในผู้สูงอายุโรคเบาหวาน	26
กรอบแนวคิดการวิจัย	27
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	29
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	29
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	30

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ	34
การพิทักษ์สิทธิ์กลุ่มตัวอย่าง	35
การเก็บรวบรวมข้อมูล	35
การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้	37
บทที่ 4 ผลการวิจัย	39
ผลการวิจัย	39
การอภิปรายผล	48
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	51
สรุปผลการวิจัย	51
ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้	53
ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป	53
บรรณานุกรม	54
ภาคผนวก	59
ภาคผนวก ก ตัวอย่างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	60
ภาคผนวก ข ตัวอย่างโปรแกรมการส่งเสริมสมรรถนะแห่งคนต่อพฤติกรรม	
การดูแลเท้าในผู้สูงอายุโรคเบาหวาน	65
ภาคผนวก ค เอกสารการพิทักษ์สิทธิ์กลุ่มตัวอย่าง	66
ภาคผนวก ง เอกสารรับรองโครงการวิจัย	70
ภาคผนวก จ รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ	71
ภาคผนวก ฉ ประวัตินักวิจัย	72

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
4.1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง	40
4.2 ข้อมูลทางเศรษฐกิจของกลุ่มตัวอย่าง	41
4.3 ข้อมูลเกี่ยวกับโรคเบาหวานและเท้าของกลุ่มตัวอย่าง	42
4.4 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการรับรู้สมรรถนะแห่งตนและพฤติกรรมการดูแลเท้าของผู้สูงอายุโรคเบาหวานระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนได้รับโปรแกรม	44
4.5 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการดูแลเท้าของผู้สูงอายุโรคเบาหวานภายในกลุ่มทดลองก่อนและหลังได้รับโปรแกรม และภายในกลุ่มควบคุมก่อนและหลังไม่ได้รับโปรแกรม	45
4.6 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการดูแลเท้าของผู้สูงอายุโรคเบาหวานภายในกลุ่มทดลองก่อนและหลังได้รับโปรแกรมการอบรม และภายในกลุ่มควบคุมก่อนและหลังไม่ได้รับโปรแกรม	46
4.7 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการรับรู้สมรรถนะแห่งตนและพฤติกรรมการดูแลเท้าของผู้สูงอายุโรคเบาหวานภายหลังการทดลองระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม	47

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่	หน้า
2.1 กรอบแนวคิดการวิจัย	28

PAYAP UNIVERSITY